

บทที่ 4

คำเลย - คำบุพพท

1. เกณฑ์ในการพิจารณาว่าคำเลย เป็นคำบุพพท

คำเลยที่เป็นคำบุพพท (คำเลย - คำบุพพท) จัดเป็นคำบุพพทเพราะสามารถปรากฏในช่องว่างของกรอบประโยคทดสอบคำบุพพทได้

กรอบประโยคทดสอบคำบุพพท ได้แก่

นาม ชั่วหน้ากริยา กริยากรรม _____ นาม

ตัวอย่าง

ขอทาน คงจะ นั่ง เลย ประตูด

2. การปรากฏร่วมกับคำบุพพทคำอื่น ๆ ของคำเลย - คำบุพพท

สุมิตรา อังฉันทกุล (9 : 73) รวบรวมคำบุพพทไว้ 38 คำ ได้แก่ กะ กับ
กว่า กลาง แก่ ไกล ไกล ช่าง จาก เฉพาะ ชิด ด้วย โดย ตรง ตลอด
ต่อ ตั้งแต่ ตาม แต่ ใต้ ถึง แลว* ทั้ง ทาง ที่ นอก ใน บน ประจำ
เมื่อ เพื่อ ริม สำหรับ หน้า หลัง ห่าง เหนือ ให้

ในจำนวน 38 คำนี้ ที่ปรากฏร่วมกับคำเลย - คำบุพพท ได้ มี 8 คำ ได้แก่
กลาง จาก ตรง ตั้งแต่ แลว ที่ หน้า หลัง โดยมีรูปแบบการปรากฏร่วมกัน ดังนี้

2.1 คำเลย - คำบุพพท ปรากฏร่วมกับคำบุพพทคำอื่น ๆ เป็นกลุ่มคำบุพพท 2 คำ
คำที่ปรากฏเป็นคำแรก คือ ตรง ตั้งแต่ แลว คำที่ปรากฏเป็นคำหลัง คือ เลย มีอยู่
3 กลุ่ม ได้แก่ ตรงเลย ตั้งแต่เลย แลวเลย

*อาจจะปรากฏเป็นคำซ้ำ แลว ๆ ก็ได้ (9 : 73)

ตัวอย่าง

รถพวกเราไปเสีย ตรงเลย นครปฐมนี่เอง
เขาต้องคัดแซน ตั้งแต่เลย ซ้อตอกที่เดียว
น้ำมันรถคงจะหมด แถวเลย สระบุรีโน่นแหละ

2.2 คำเลย - คำบุพบท ปรากฏร่วมกับคำบุพบทคำอื่น ๆ เป็นกลุ่มคำบุพบท 3 คำ
มีอยู่ 12 กลุ่ม มีรูปแบบการปรากฏร่วมกัน ดังนี้

2.2.1 คำที่ปรากฏเป็นคำแรก คือ จาก ตั้งแต่ ที่ คำที่ปรากฏเป็นคำที่สอง
คือ ตรง คำที่ปรากฏเป็นคำที่สาม คือ เลย มีอยู่ 3 กลุ่ม ได้แก่ จากตรงเลย ตั้งแต่
ตรงเลย ที่ตรงเลย

ตัวอย่าง

คิมเดินมา จากตรงเลย สีแยกนี้เอง
ต้อยต้อยเดินมา ตั้งแต่ตรงเลย ท่ารถ
แอ้วสวนทางฉัน ที่ตรงเลย ธนาคาร

2.2.2 คำที่ปรากฏเป็นคำแรก คือ จาก ตรง ตั้งแต่ คำที่ปรากฏเป็นคำที่สอง
คือ แถว คำที่ปรากฏเป็นคำที่สาม คือ เลย มีอยู่ 3 กลุ่ม ได้แก่ จากแถวเลย ตรงแถวเลย
ตั้งแต่แถวเลย

ตัวอย่าง

ส่งบวียงมา จากแถวเลย สีแยก
แดงเดินอยู่ ตรงแถวเลย สีแยก
ฉันต้องโทรรถเมล์มา ตั้งแต่แถวเลย บ้านเธอ

2.2.3 คำที่ปรากฏเป็นคำแรก คือ ตรง ตั้งแต่ แถว คำที่ปรากฏเป็นคำที่
สอง คือ เลย คำที่ปรากฏเป็นคำที่สาม คือ หน้า มีอยู่ 3 กลุ่ม ได้แก่ ตรงเลยหน้า
ตั้งแต่เลยหน้า แถวเลยหน้า

ตัวอย่าง

เราส่วนทางน้อง ตรง เลขหน้า มหาวิทยาลัย
 ที่ต้องเดินมา ตั้งแต่ เลขหน้า มหาวิทยาลัย
 แม่พบพ่อ แถว เลขหน้า วัด

2.2.4 คำที่ปรากฏเป็นคำแรก คือ ตรง ตั้งแต่ แถว คำที่ปรากฏเป็นคำที่สอง คือ เลข คำที่ปรากฏเป็นคำที่สาม คือ หลัง มีอยู่ 3 กลุ่ม ได้แก่ ตรงเลขหลัง ตั้งแต่เลขหลัง แถวเลขหลัง

ตัวอย่าง

น้องเล่นอยู่ ตรง เลขหลัง บ้านแดง
 ฉันต้องอุ้มน้องมา ตั้งแต่ เลขหลัง โรงเรียน
 แม่เห็นเขา แถว เลขหลัง ตลาดสด

2.3 คำเลข - คำบุพบท ปรากฏร่วมกับคำบุพบทคำอื่น ๆ เป็นกลุ่มคำบุพบท 4 คำ มีอยู่ 13 กลุ่ม มีรูปแบบการปรากฏร่วมกัน ดังนี้

2.3.1 คำที่ปรากฏเป็นคำแรก คือ จาก คำที่ปรากฏเป็นคำที่สอง คือ แถว ตรง คำที่ปรากฏเป็นคำที่สาม คือ เลข คำที่ปรากฏเป็นคำที่สี่ คือ หน้า หลัง มีอยู่ 4 กลุ่ม ได้แก่ จากแถวเลขหน้า จากแถวเลขหลัง จากตรงเลขหน้า จากตรงเลขหลัง

ตัวอย่าง

พี่คงจะวิ่งมา จาก แถว เลขหน้า โรงเรียน
 น้องคงต้องเดิน จาก แถว เลขหลัง โรงเรียน
 เขานั่งแท็กซี่ จาก ตรง เลขหน้า สถานีทูต
 พ่อขึ้นรถเมล์ จาก ตรง เลขหลัง ตลาด

2.3.2 คำที่ปรากฏเป็นคำแรก คือ ตั้งแต่ คำที่ปรากฏเป็นคำที่สอง คือ ตรง แถว คำที่ปรากฏเป็นคำที่สาม คือ เลข คำที่ปรากฏเป็นคำที่สี่ คือ หน้า หลัง มีอยู่ 4 กลุ่ม ได้แก่ ตั้งแต่ตรงเลขหน้า ตั้งแต่ตรงเลขหลัง ตั้งแต่แถวเลขหน้า ตั้งแต่แถวเลขหลัง

ตัวอย่าง

เขาลงรถไป ตั้งแต่ตรงเลขหน้า มหาวิทยาลัย
 เขาลงรถไป ตั้งแต่ตรงเลขหลัง มหาวิทยาลัย
 เขาโหนรถเมล์มา ตั้งแต่แถวเลขหน้า มหาวิทยาลัย
 เขาโหนรถเมล์มา ตั้งแต่แถวเลขหลัง มหาวิทยาลัย

2.3.3 คำที่ปรากฏเป็นคำแรก คือ ตรง คำที่ปรากฏเป็นคำที่สอง คือ แถว
 คำที่ปรากฏเป็นคำที่สาม คือ เลข คำที่ปรากฏเป็นคำที่สี่ คือ หน้า หลัง มีอยู่ 2 กลุ่ม ได้แก่ ตรงแถวเลขหน้า ตรงแถวเลขหลัง

ตัวอย่าง

รถจอดอยู่ ตรงแถวเลขหน้า ห้องสมุด
 รถจอดอยู่ ตรงแถวเลขหลัง ห้องสมุด

2.3.4 คำที่ปรากฏเป็นคำแรก คือ ที่ คำที่ปรากฏเป็นคำที่สอง คือ ตรง คำที่ปรากฏเป็นคำที่สาม คือ เลข คำที่ปรากฏเป็นคำที่สี่ คือ หน้า หลัง มีอยู่ 2 กลุ่ม ได้แก่ ที่ตรงเลขหน้า ที่ตรงเลขหลัง

ตัวอย่าง

เด็ก ๆ เล่นอยู่ ที่ตรงเลขหน้า ปากซอย
 เด็ก ๆ เล่นอยู่ ที่ตรงเลขหลัง สวนสาธารณะ

2.3.5 คำที่ปรากฏเป็นคำแรก คือ ที่ คำที่ปรากฏเป็นคำที่สอง คือ ตรง คำที่ปรากฏเป็นคำที่สาม คือ แถว คำที่ปรากฏเป็นคำที่สี่ คือ เลข มีอยู่ 1 กลุ่ม ได้แก่ ที่ตรงแถวเลข

ตัวอย่าง

ร้านเขาคั่งอยู่ ที่ตรงแถวเลข ร้านขายเสื้อผ้า

2.4 คำเลย - คำบุพบท ปรากฏร่วมกับคำบุพบทคำอื่น ๆ เป็นกลุ่มคำบุพบท 5 คำ มีอยู่ 6 กลุ่ม มีรูปแบบการปรากฏร่วมกัน ดังนี้

2.4.1 คำที่ปรากฏเป็นคำแรก คือ จาก คำที่ปรากฏเป็นคำที่สอง คือ ตรง คำที่ปรากฏเป็นคำที่สาม คือ แล้ว คำที่ปรากฏเป็นคำที่สี่ คือ เลย คำที่ปรากฏเป็นคำที่ห้า คือ หน้า หลัง มีอยู่ 2 กลุ่ม ได้แก่ จากตรงแถวเลขหน้า จากตรงแถวเลขหลัง

ตัวอย่าง

ฉันชื่อขนมพวกนี้ จากตรงแถวเลขหน้า โรงหนัง

ฉันชื่อขนมพวกนี้ จากตรงแถวเลขหลัง โรงเรียน

2.4.2 คำที่ปรากฏเป็นคำแรก คือ ตั้งแต่ คำที่ปรากฏเป็นคำที่สอง คือ ตรง คำที่ปรากฏเป็นคำที่สาม คือ แล้ว คำที่ปรากฏเป็นคำที่สี่ คือ เลย คำที่ปรากฏเป็นคำที่ห้า คือ หน้า หลัง มีอยู่ 2 กลุ่ม ได้แก่ ตั้งแต่ตรงแถวเลขหน้า ตั้งแต่ตรงแถวเลขหลัง

ตัวอย่าง

เขาต้องเดินมา ตั้งแต่ตรงแถวเลขหน้า มหาวิทยาลัย

เขากองชั้นรถมา ตั้งแต่ตรงแถวเลขหลัง มหาวิทยาลัย

2.4.3 คำที่ปรากฏเป็นคำแรก คือ ที่ คำที่ปรากฏเป็นคำที่สอง คือ ตรง คำที่ปรากฏเป็นคำที่สาม คือ แล้ว คำที่ปรากฏเป็นคำที่สี่ คือ เลย คำที่ปรากฏเป็นคำที่ห้า คือ หน้า หลัง มีอยู่ 2 กลุ่ม ได้แก่ ที่ตรงแถวเลขหน้า ที่ตรงแถวเลขหลัง

ตัวอย่าง

ฉันพบพวกเด็ก ๆ ที่ตรงแถวเลขหน้า ห้างสรรพสินค้า

ฉันพบพวกเด็ก ๆ ที่ตรงแถวเลขหลัง โรงเรียน

3. ประเภทของคำกริยาที่คำเลย - คำบุพบทตามหลังได้

คำเลย - คำบุพบท เป็นคำบุพบทที่อาจจะตามหลังคำกริยาได้ 3 ประเภท คือ คำกริยาอาการ คำกริยาสกรรม และคำกริยาทวิกรรม

3.1 คำเลย - คำบุพบท เมื่อตามหลังคำกริยากรรมจะอยู่ติดกับคำกริยา และถ้ามีคำช่วยหลังกริยาปรากฏด้วยจะอยู่หลังคำช่วยหลังกริยา

ตัวอย่าง

รด เสีย เลย นครปฐมนี้เอง
แดง นั่ง อยู่ เลย ศีลอักษรศาสตร์

3.2 คำเลย - คำบุพบท เมื่อตามหลังคำกริยากรรมจะอยู่หลังคำนามที่ตามหลังคำกริยากรรม และถ้ามีคำช่วยหลังกริยาปรากฏด้วย จะอยู่หลังคำช่วยหลังกริยาซึ่งอยู่หลังคำนามอีกทีหนึ่ง

ตัวอย่าง

รด ชน คน เลย สีแสดนี้
ฉัน รอ คุณ อยู่ เลย สีแสดนี้ละ

3.3 คำเลย - คำบุพบท เมื่อตามหลังคำกริยาวิกรรมจะอยู่หลังคำนามคำที่ 2 และถ้ามีคำช่วยหลังกริยาปรากฏด้วย จะอยู่หลังคำช่วยหลังกริยาซึ่งอยู่หลังคำนามคำที่ 2 อีกทีหนึ่ง

ตัวอย่าง

ฉัน ให้ สตางค์ น้อง เลย ปากซอยนี้เอง
คุณแม่ แจก ขนม เค้ก ๆ อยู่ เลย ตลาดสดนี้แหละ

4. หน้าที่ของคำเลย - คำบุพบท

คำเลย - คำบุพบท อาจจะทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของสถานวลีลดฐานะ ซึ่งเป็นองค์ประกอบชนิดหนึ่งของนามวลีหรือกริยาวลี หรือทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของสถานวลีซึ่งเป็นส่วนของประโยคชนิดหน่วยเสริมบอกสถานที่

4.1 เมื่อทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของสถานวลีลดฐานะ ซึ่งเป็นองค์ประกอบชนิดหนึ่งของนามวลี หรือกริยาวลี

4.1.1 เมื่อทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของสถานवलิตฐานะซึ่งเป็นองค์ประกอบของนามวลีชนิดหน่วยขยายเสริม (ขส) อาจจะปรากฏร่วมกับองค์ประกอบอื่น ๆ ของนามวลี คือ หน่วยหลัก (ล) หน่วยคุณศัพท์ (ค) และหน่วยจำนวน (จ) ในตำแหน่งต่าง ๆ ตามแบบโครงสร้างของนามวลีได้ 5 แบบ ดังนี้

แบบที่ 1 ล ขส

ตัวอย่าง

ถนน / ตั้งแต่ เลข หน้าโรงเรียนลูก

ถนนตั้งแต่เลขหน้าโรงเรียนลูก ชรุขระมาก

แบบที่ 2 ล ก ขส

ตัวอย่าง

ที่ดิน / แปลงเล็ก ๆ / แดว เลข หลังตลาดสดนี้

ที่ดินแปลงเล็ก ๆ แดวเลขหลังตลาดสดนี้ แผงจิ้ง

แบบที่ 3 ล ขส จ

ตัวอย่าง

บ้าน / ตรง เลข บิมน้ำมนต์ / สองหลัง

บ้านตรงเลขบิมน้ำมนต์สองหลัง ถูกไฟไหม้

แบบที่ 4 ล ก จ ขส

ตัวอย่าง

บ้าน / หลังเล็ก ๆ / สองหลัง / ตรง เลข บิมน้ำมนต์

บ้านหลังเล็ก ๆ สองหลังตรงเลขบิมน้ำมนต์ สวยดี

แบบที่ 5 ล จ ก ขส

ตัวอย่าง

บ้าน / สองหลัง / เล็ก ๆ / ตรง เลข บิมน้ำมนต์

บ้านสองหลังเล็ก ๆ ตรงเลขบิมน้ำมนต์ สวยดี

4.1.2 เมื่อทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของสถานวลิลตฐานะ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของกริยาวลีชนิดหน่วยขยาย (ข) อาจจะทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของหน่วยขยาย (ข) ของกริยาวลี หรือทำหน้าที่เป็นหน่วยขยาย (ข) ของกริยาวลีตามลำพัง

(1) เมื่อทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของหน่วยขยาย (ข) ของกริยาวลี สถานวลิลตฐานะที่มีคำเลข - คำบุพบทเป็นส่วนประกอบ อาจปรากฏร่วมกับส่วนอื่น ๆ ของหน่วยขยาย (ข) คือ คำกริยาวิเศษณ์ และกาลวลิลตฐานะ โดยมีรูปแบบการปรากฏดังนี้

(1.1) ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์* โดยจะอยู่หน้าหรือหลังคำกริยาวิเศษณ์ก็ได้

ตัวอย่าง

แถว เลข หน้า บ้านคุณลุง / บ่อย ๆ
รด เสีย แถวเลขหน้าบ้านคุณลุงบ่อย ๆ

บ่อย ๆ / แถว เลข สีแสดนี้
รด คิด บ่อย ๆ แถวเลขสีแสดนี้

(1.2) ปรากฏร่วมกับกาลวลิลตฐานะ โดยจะอยู่หน้ากาลวลิลตฐานะ

ตัวอย่าง

เลข คู่เสื้อผ้าใบนั้น / เมื่อคืนนี้
สตาจค์ ตกอยู่ เลขคู่เสื้อผ้าใบนั้นเมื่อคืนนี้

* คำกริยาวิเศษณ์นี้อาจจะปรากฏเป็นกลุ่มคำกริยาวิเศษณ์ก็ได้

(1.3) ปราบปรามร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์ และกาลวลีลक्षणะ โดยจะอยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

สถานวลีลक्षणะ - กาลวลีลक्षणะ - คำกริยาวิเศษณ์

ตัวอย่าง

แถว เลข หน้า บ้านคุณลุง / ทุกวัน / ที่เคี้ยว
รถ เสี่ยง แถวเลขหน้าบ้านคุณลุงทุกวันที่เคี้ยว

คำกริยาวิเศษณ์ - สถานวลีลक्षणะ - กาลวลีลक्षणะ

ตัวอย่าง

ทำไม / แถว เลข หน้า บ้านคุณลุง / ทุกวัน
คุณ ไป ทำไมแถวเลขหน้าบ้านคุณลุงทุกวัน

(2) เมื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยขยาย (ข) ของกริยาลีตามลำพัง สถานวลีลक्षणะที่มี คำ เลข - คำบุพบท เป็นส่วนประกอบอาจจะปรากฏร่วมกับองค์ประกอบอื่น ๆ ของกริยาลี คือ หน่วยแก่น (ก) หน่วยช่วยกริยาหน้าหน่วยแก่น (ช₁) และหน่วยช่วยกริยาหลังหน่วยแก่น (ช₂) ในตำแหน่งต่าง ๆ ตามแบบโครงสร้างของกริยาลีได้ 6 แบบ ดังนี้

แบบที่ 1 ก ข

ตัวอย่าง

เสี่ยง / แถว เลข หน้า บ้านคุณลุง
รถ เสี่ยงแถวเลขหน้าบ้านคุณลุง

แบบที่ 2 ก ช₂ ข

ตัวอย่าง

รอ / อยู่ / แถว เลข หน้า บ้านคุณลุง
เขา รอ- (รอ) - อยู่แถวเลขหน้าบ้านคุณลุง

แบบที่ 3 ก ข ช₂

ตัวอย่าง

เจอ / ตรง เลย บิมน้ำมันนี่ / แล้ว
 เขา เจอ- (ฉัน) -ตรงเลยบิมน้ำมันนี่แล้ว

แบบที่ 4 ช₁ ก ข

ตัวอย่าง

กง / จุด / ตรง แถว เลย หน้าธนาคาร
 รก กงจุดตรงแถวเลยหน้าธนาคาร

แบบที่ 5 ช₁ ก ช₂ ข

ตัวอย่าง

กำลัง / เดิน / อยู่ / แถว เลย หลังสนามกีฬา
 แดง กำลังเดินอยู่แถวเลยหลังสนามกีฬา

แบบที่ 6 ช₁ ก ข ช₂

ตัวอย่าง

อาจจะ / ไป / แถว เลย สระน้ำนั้น / แล้ว
 น่อง อาจจะไปแถวเลยสระน้ำนั้นแล้ว

4.2 เมื่อทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบของสถานวลี ซึ่งเป็นส่วนประกอบของประโยคชนิด
 หน่วยเสริมบอกสถานที่ (ก)

คำเลย - คำบุพบท* อาจจะทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของสถานวลี โดย
 ปรากฏร่วมกับนามวลี และจะอยู่หน้านามวลีเสมอ

* คำเลย - คำบุพบท อาจจะปรากฏเป็นกลุ่มคำบุพบทได้ ดูรายละเอียดใน
 หัวข้อที่ 2 หน้า 36

ตัวอย่าง

เลข / ตู้เสื้อผ้าใบนั้น
 หมวก วางอยู่ เลขตู้เสื้อผ้าใบนั้น

สถานาวลีซึ่งมี คำเลข - คำบุพบท เป็น ส่วนประกอบ อาจจะทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของประโยคชนิดหน่วยเสริมนอกสถานที่ (ณ) โดยจะอยู่ต้นหรือท้ายประโยคก็ได้

ตัวอย่าง

เลข / สีแสดนี้
 -อยู่ต้นประโยค

เลขสีแสดนี้ รถติดจัง

-อยู่ท้ายประโยค

รถติดจัง เลขสีแสดนี้

5. ความหมายของคำเลข - คำบุพบท

คำเลข - คำบุพบท มีความหมายเพียงอย่างเดียว คือ มีความหมายบอกตำแหน่งแหล่งที่ของนามหรือนามวลีที่ตามมาข้างหลัง

ตัวอย่าง

รถ ชน คน ตรง เลข บิมน้ำมันนั้น
เลข ทำหน้าที่ร่วมกับคำบุพบท ตรง มีความหมายบอกสถานที่หรือบอกตำแหน่งแหล่งที่ที่รถชนคนว่าสถานที่นั้นอยู่ถัดจากบิมน้ำมันไป

โรงเรียนเขา อยู่ เลข สีแสดนี้เอง

เลข ทำหน้าที่เป็นคำบุพบทตามลำพัง มีความหมายบอกสถานที่หรือบอกตำแหน่งแหล่งที่ของโรงเรียนเขาว่าอยู่ถัดจากสีแสดไป